

PUKUTSEBIŠO/MOŠUPATSELA

2015-2016

E gatišitšwe go latela Molao wa 2 wa 2000 wa Hlatlošo ya go Humana Tshedimošo

SAQA: PUKUTSEBIŠO

DITENG

A. Popego le mehola ya SAQA [Karolo 14(1)(a)].....	3
B. Tsebišo ya kgokagano [Karolo 14(1)(b)].....	5
C. Kgaolo 10 Hlahlo [Karolo 14(1)(c)]	5
D. Mokgwa wa go humana direkhoto tša SAQA [Karolo 14(1)(d)].....	6
E. Kabo ya ditirelo le tsela ya go di humana.....	9
F. Peakanyo ya go tšea karolo ga setšhaba ge go hlangwa melao ya taolo [Karolo 14(1)(g)].....	10
G. Mekgwa ya go phošolla tšhitišo ya dikabo tša bošaedi bja <i>Molao wa Hlatlošo ya go Humana Tshedimošo</i> [Karolo 14(1)(h)]	10

A. Popego le mehula ya Mokgatlo wa Taolo ya Dithuto wa Afrika Borwa (SAQA) [Karolo 14(1)(a)]

(I) Mehola ya SAQA, go latela Molao wa 67 of 2008 wa NQF

SAQA e swanetše go dira tše latelago go tšwetšapele morero wa NQF:

- (a) latela molao ka go phetha mošomo wa yona wa go kgonthišiša tshepetšo le ntšhetšopele ya merero ya NQF;
- (b) eletša Letona la Kgoro ya Thuto ya Godimo le Tlhahlo ka melao le merero ya NQF;
- (c) latela melao yeo e beilwego ke Letona karolong ya 8(2)(b);
- (d) hlokomela ditaetšo tša Letona tše di humanwago karolong ya 8(2)(c);
- (e) kgonthišiša tshepetšo ya NQF go latela lenaneothero leo le rulagantšwego ke SAQA ka morago ga ditherišano le diQC;
- (f) hloma lenaneo la go hlahla tšhomišano le dikamano magareng ga SAQA le diQC go hlokometšwe merero ya SAQA yeo e tšweleditšwego karolong ya 11 le melao yeo e tšweleditšwego karolong ya 33. Go rarolla diphapano magareng ga diQC;
- (g) go latela magata a—
 - (i) ntšhetšopele le hlalošo ya diteng tša magato a NQF;
 - (ii) dumelelana le diQC ka diteng tša magato ao;
 - (iii) gatiša magato ao go dumelelanego ka ona Kgatišobakeng ya Semmušo; le
 - (iv) kgonthišiša gore go hlokometšwe diphetogo tša mehla le mabaka;
- (h) go latela dithuto—
 - (i) ka ditherišano le diQC go hlama le go phethagatša pholisi le ditaetšo tša dithuto, dikarolothuto go akaretša:
 - (a) hlokomela mehlamo ya bohlokwa ya boingwadišo le kgatišo ya dithuto goba dikarolothuto; le
 - (b) go hlokomela gore mehlamo ya boingwadišo e a fapana gomme e šomiše polelo yeo e ikgethilego, yeo e somišwago dithutong le mešomong gomme e amogelwa lefaseng ka bophara;
 - (ii) ngwadiša dithuto goba dikarolothuto tše di amogetšwego ke diQC;
 - (iii) ka ditherišano le diQC hlama pholisi le mabaka a go amogela tsebo/dikgono tše moithuti a tlogo natšo le mokgwa wa go amogela dikarolothuto ge moithuti a nyaka go dira dituto tša go felela/tlala;
- (i) go latela mekgahlo ya ditirelo tša bašomi—
 - (i) hlama le go phethegatša selekanyo/tekanyetšo ya ditirelo tša bašomi le go ngwadiša leina la mešomo go latela Molao. Ka ditherišano le mekgahlo yeo e lego molaong le yeo e sego molaong ya bašomi makaleng a go fapana le diQC SAQA e tla:

- (ii) amogela mekgatlo ya ditirelo tša bašomi le go e ngwadiša makaleng a maleba go kgotsofatša ditekanyetšo tšeo di lego temaneng ya (i);
- (j) go latela kamano tša ditšhabatšhaba—
 - (i) tšhomišano le lefase ka bophara ka merero ya go sepelelana le dithuto le lenaneothuto; le
- (k) go tsebiša diQC le maloko a setšhaba ao a nago le kgahlego ka mananeo a ditšhabatšhaba a go laola le hlama mananeothuto;
- (l) go latela dinyakišišo—
 - (i) thwala mekgatlo goba dira dinyakišišo ka mananeo a bohlokwa a hlamo le phatagatšo ya NQF, go akaretša le khuetšo ya dithutokarolo goba dithuto tšeo di tšwelelago go lenaneothuto le tlhahlo le kabo ya mešomo Afrika Borwa; le
 - (ii) gatiša dipoelo tša dinyakišišo tšeo go boletšwego ka tšona;
- (m) go latela direkhoto tša dithuto le tlhahlo le go tšweletša moithuto wa setšhaba
- (n) lenaneo la direkhoto leo le akaretšago maina a dithuto le dikarolothuto, baithuti bao ba tšweletšego, mekgatlo ya ditirelo tša basomi, maina a makala a mešomo le ditsebišo tše dingwe tšeo di lego bohlokwa;
- (o) go sekaseka dithuto tšeo di abiwago dinageng tše dingwe. Aba ditirelo tša go eletša le go tlhahloba dithuto tša dinaga tše dingwe go latela Molao; le
- (p) tše dingwe—
 - (i) go tsebiša setšhaba ka NQF;
 - (ii) go phethagatša mešomo ye mengwe yeo e akareditšwego Molaong; le
 - (iii) go phethagatša mešomo ye mengwe yeo e latelago Melao yeo e ka kgopelwago ke Letona

SAQA e swanetše go tšweletša le go neela Letona Pego ya Ngwaga ka/goba pele ga 30 June ngwaga o mongwe le o mongwe. Pego e swanetše go akaretša kabo ya matlotlo le hlathollo ya tšhomišo ya kabo yeo.

(II) Popego ya SAQA

SAQA ke eng?

SAQA Mekgatlo wa Mmušo woo o lego molaong – wona o filwe maatla ke molao. Poto ya balaodi ba SAQA e na le maloko a 12 ao a kgethwago ke Letona la Thuto ya Godimo le Tlhahlo. Maloko a kgethwa go tšwa setšhabeng ke batho bao ba le go lefapeng la thuto le tlhahlo.

Mehola ya SAQA ke go:

- ntšhetšapele merero ya NQF;
- lekola le go kgonthišiša ntšhetšopele ya NQF; le

- go netefatša gore mananeo a NQF a diragatšwa.

SAQA e swanetše go;

- ngwadiša ya dithuto le dikarolothuto;
- šomišana le bašomimmogo lefaseng ka bophara mererong ya ntšhetsoplele ya NQF;
- dira dinyakišišo goba go thwala banyakišiši bao ba tlogo nyakišiša merero ya ntshetšopele le phathagatšo ya NQF;
- boloka lenaneo la direkhoto tša baithuti, dithuto, dikarolothuto, maina a dithuto le dipheto/dipoelo tša baithuti;
- dumelela le go amogela mekgatlo ya ditirelo tša bašomi;
- ngwadiša maina a dithuto;
- fa ditirelo tša go eletša le go tlhahloba dithuto go tšwa dinageng tše dingwe; le
- fa ditirelo tša go eletša ka NQF.

B. Tsebišo ya kgokagano [Karolo 14(1) (b)]

Baofisiri ba ditsibišo/kgokagano gola SAQA ke Mohlankedimogolophethiši wa SAQA le bašomi ba lefapa la dikgokagano:

Molaodi: Tlhohleletšo, Dikgokagano le Thekgo (ACS)

Molaodi: Lenaneo la direkhoto tša baithuti

Aterese: SAQA House

1067 Arcadia Street

Hatfield

0083

Aterese ya poso: Postnet Suite 248

Private Bag X06

WATERKLOOF

0145

Mogala: (012) 431-5000

Fekese: (012) 431-5147

Aterese ya emeili: sagainfo@sqa.org.za

Weposaete: <http://www.sqa.org.za>

C. Karolo ya 10 Tlhahlo [Karolo 14(1)(c)]

Tlhahlo e humanwa go Pukutsebišo ya Ditokelo tša Botho. Mokgatlo wa Ditokelo tša Botho wa Afrika Borwa (SAHRC). Pukutsebišo ye e humanwa diofising tša SAQA (hlokomela aterese go Karolo B ka godimo), goba mafelong a mangwe go latela Molao wa Peeletšo ya Dikgatišo le diofising tša SAHRC atereseng yeo e lego ka tlase. Lebiša dipotšišo tša Ditokelo tša Botho go:

Mokgatlo wa Dikotelo tša Botho wa Afrika Borwa (The South African Human Rights Commission):

Korolo/Unitii ya PAIA

Lefapha la Dinyakišišo le Ditokoname (The Research and Documentation Department)

Aterese ya Poso: Private Bag 2700

Houghton

2041

Mogala: (011) 877 3750

Fekese: (011) 403 0668

Weposite: www.sahrc.org.za

Aterese ya emeili: PAIA@sahrc.org.za

D. Mokgwa wa humana direkhoto tša SAQA [Karolo 14(1)(d)]

(III) Tumelelo ya go humana direkhoto [Karolo 14(1)(e)]

Maloko a setšhaba a dumelelwa go humana direkhoto tšeo di boletšwego ka tlase ka ntle le go tlatša foromo ya kgopelo yeo e gatišitšwego Kgatišobakeng ya Semmušo [Tsebišo R187- 15 Fepereware 2002] (Foromo A). Hlokomela gore dikgatišo tše dingwe tša SAQA di ka rekišwa go humana ditshenyagalelo. Le ge go le bjalo hlokomela gore go kgahlanong le molao go rekiša goba go gweba ka direkhoto tša SAQA. Ge kgatišo e tšweerwe makaleng a mangwe goba e tsopotšwe dikgatišong goba dingwalong tše dingwe bangwadi le bahlagiši ba tla tsebišwa.

Tlhahlotiro: Dikgatišo

Lekala/mehuta:

- Melao
- Pego ya ngwaga
- Diraporoto tšeo di gatišitšwego
- Ditsebišo tša SAQA
- Ditemošo tša SAQA
- Melawana
- Dikgatišo
- Dingwalwa tšeo di hlagišitšwego dipoledišanong/khonferenseng.

Tlhahlotiro: Boingwadišo le tsebišo

Lekala:

- Tekanyetšo le tlhahlo ya dikgatišo

- Ditokomane tša molao
- Ditsebišo Kgatišobakeng ya Semmušo
- Dithuto le dikarolothuto tšeo di ngwadišitšwego.

Tlhahlotiro: Lenaneo la Setšhaba la Direkhotlo tša Baithuti (NLRD)

Lekala:

- Maina a maloko a Poto ya Bolaodi bja SAQA
- Maina a beng le baokamedi ba Badirišani ba Batlhahlobi
- Lenaneo la Batlhahli bao ba dumeletšwego/ngwadišitšwego
- Dithuto le magato ka moka a dithuto
- Dithuto le magato ka moka a dithuto ao a ngwadišitšwego
- Dithuto le magato ka moka a dithuto tšeo matšatši a tšona a boingwadišo a fetilego
- Dithuto le dikarolothuto tše di lego mabakeng a go ngwadišwa.

Tlhahlotiro: Kgonthišišo

Lekala:

- Dipelo tša baithuti
- Dikgonthišišo tša bontši.

(IV) Direkhotlo tšeo di ka kgopelwago [Karolo 14(1)(d)]

Hlalošo ya ditlhahlotiro le makala a direkhotlo tšeo di humanwago SAQA di ka kgopelwa ka tlase ga mabaka a Kgalo 4, Karolo 34 (1) ya Molao wa 2000 wa Hlatlošo ya go Humana Tšhedimošo.

Tlhahlotiro: Ditirelo tša Bašomi

Lekala:

- Melao le mekgwa ya ditirelo tša bašomi
- Direkhotlo tša bašomi.

Tlhahlotiro: Matlotlo le Tshepedišo

Lekala:

- Melao le mekgwa ya tshepedišo
- Direkhotlo le diraporoto tša matlotlo.

Tlhahlotiro: Poto ya Balaodi ba SAQA

Lekala:

- Diphetho
- Diraporoto tšeo di gatišitšwego
- Melao ya tshepetšo.

(V) Mokgwa wa go dira dikgopelo

Mokgopedi o tla kgona go humana direkhoto tša SAQA ge:

- a hlompha tshepetšo ya melao ya go humana direkhoto; le
- go ganetšwa go humana direkhoto go tla latela mabaka ao a filwego go Molao wa Hlatlošo ya go Humana Tshedimošo wa 2 wa 2000.

Mokgwa wa go dira dikgopelo:

- Mokgopedi o swanetše go šomiša foromo yeo e gatišitšwego Kgatišobakeng ya Semmušo [Tsebišo R187- 15 Fepereware 2002] (Foromo A);
- Mokgopedi o swanetše go bontšha gore kgopelo ke ya go nyaka khopi/kgatišo goba ke ya go bala/lebelela direkhoto diofising tša SAQA;
- Direkhoto tšeo e sego dikgatišo di ka lebelelwa ge go kgonega [s 29(2)];
- Kgopelo ya direkhoto e swanetše go humanwa ka mokgwa woo mokgopedi a e nyakago ka gona, ge e ba kgopelo ga e ame tshepetšo ya SAQA, goba tshenyo ya direkhoto goba go se latele mabaka a go tsebiša bangwadi le bahlagiši ba tshedimošo. Ge direkhoto di sa humanege ka mokgwa woo mokgopedi a di nyakago go tla dira dikakanyo tša tefo go latela [s 29(3) le (4)];
- Ge mokgopedi a nyaka kgokagano ya dikgopelo tša direkhoto ka mokgwa wo mongwe e sego wa go ngwalwa, gofa mohlala a nyaka kgokagano ka mogala o swanetše go tsebiša seo ge a dira kgopelo ya gagwe go latela [s 18(2)(e)];
- Ge mokgopedi a dira kgopelo lebakeng la motho yo mongwe maemo a mokgopedi a swanetšwe go hlalošwa go latela [s 18(2)(f)];
- Ge mokgopedi a sa kgone go bala le go ngwala goba a e na le bogole a ka dira dikgopelo ka molomo. Moofisiri wa SAQA o tla tlatša foromo lebakeng la mokgopedi gomme a mo neela bohlatse go latela [s 18(3)].

Mekgwa ye mebedi ya ditefo go latela Molao wa Hlatlošo ya go Humana Tshedimošo yeo e kgopelwago s22:

- Mokgopedi yo a dirago kgopelo ka direkhoto tša gagwe ga a swanela go lefa. Dikgopelo ka moka tšeo e sego tša motho/mong di na le tefo;
- Moofisiri wa kgokagano o tla tsebiša mokgopedi ka ditefo tšeo di beilwego pele a

elelwa/hlokomela kgopelo;

- Dikgopelo tša go dirwa ke batho goba mekgatlo yeo e lego molaong ke diranta tše 35/R35. Mokgopedi a ka dira ditletlebo kgorong ya tsheko ka ditefelo tše tša dikgopelo;
- Ka morago ga gore moofisiri a dire sephetho ka kgopelo o swanetše go tsebiša mokgopedi ka sephetho seo a se tšeerego;
- Ge kgopelo e tšweletše, tefo ye nngwe ya tumelelo e swanetše go dirwa, yona ke ya dinyakišišo, go beakanya le go nako ya go gatiša yeo e ka fetago nako ya beakanya direkhoto.

E. Ditirelo le mokgwa wa go di humana

SAQA e fa ditirelo tše latelago go setšhaba:

- Tlhahlobo ya dithuto tša dinaga tše dingwe le go nyakišiša dithuto tša go swana natšo Afrika Borwa;
- Senthara ya Didirišwa le Kgokagano e na le dipuku le mananeo ao a le go moyeng (*online/cloud*), kgobokanyo ya ditheipi le direkhoto tša dikgatišo le dihlagišwa tše dingwe tša SAQA le NQF;
- Senthara e laola le go hlokomela weposaete ya SAQA. E na le ditšebišo ka SAQA le NQF go akaretša dikgatišo, ditokomane tša molao le lenaneo la boingwadišo bja dithuto ka moka le dikarolothuto le maemo/mephato ya dithuto le dikarolothuto tše;
- Tlhahlo, Kgokagano le Thekgo (ACS) e fa tsebišo ka SAQA le merero ya yona go akaretša hlamo le taolo ya dikgokagano;
- Ditirelo tša hlahlo ya NQF le tshedimošo, tlhahlo, makala le ditsela/mekgwa ya go humana dithuto;
- Ngwadišo le temogo (DRR) e swaragane tlhahloba le go lekola tshepetšo ya dikgopelo tša go dirwa ke makgatlo ya bašomi le bašomi;
- Ditirelo tša SAQA tša go kgonthišiša di aba direkhoto tša dipoelo tša baithuti go tšwa Lenaneong la Mmušo la direkhoto, mananeo a makgatlo ya diterelo tša setšhaba le ya poraefete;
- NLRD e swere ditsebišo tša:
 - Dithuto le dikarolothuto tše di ngwadišetšego go NQF
 - Bahlahlobi ba badirešane bao ba dumeletšwego
 - Bahlahli bao ba dumeletšwego/ngwadišetšwego
 - Lenaneo la baithuti le dithuto tše ba di phethilego
 - Maina a maloko a pota ya taolo ya SAQA

- o Bahlahlobi ba badirešane ba dithuto le tlhahlo bao ba dumeletšwego.

Tsebišotlaleletšo ka ditirelo e humanwa weposaeteng ya SAQA (www.saqqa.org.za).

Dipotšišo di ka dirwa ka emaili go saqainfo@saqa.org.za goba ka mogala go Teseke ya thušo/Helpdesk go 086 010 3188.

F. Peakanyo ya go tšea karolo ga setšhaba ge go hlangwa melao ya taolo [Karolo 14(1)(g)]

SAQA e tla kgonthišiša seabe sa setšhaba ka mekgwa ye e latelago:

- Ditokomane tša molao le tekanyetšo di gatišwa Kgatišobakeng ya Semmušo gore setšhaba se fe maikutlo pele e fetolwa melao;
- Dikhonferese tša dipoledišano tšeo di swarwago kgafetša.

G. Mekgwa ya go phošolla tšhitišo ya dikabo tša Molao wa Hlatlošo ya go Humana Tshedimošo [Karolo 14(1)(h)]

SAQA ke mokgatlo wa mmušo wo a abago ditirelo go latela molao hlokomela hlalošo ya “mokgatlo wa mmušo” karolong ya 1 temaneng ya (b) (i) ya Molao wa Hlatlošo ya go Humana Tshedimošo, SAQA ga e na mekgwa le makala a go hlokomela go se kgotsofale goba dingongorego tša setšhaba. Kgoro ya tsheko e ka šomišwa ge go humanwa/lemogwa gore mabaka a mangwe a kabelo ya ditirelo a a šitišwa.